

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA PEDAGOGIKY S CELOŠKOLSKOU PŮSOBNOSTÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

PREVENCE KRIMINALITY NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH SPOJENÉ S
ČINNOSTÍ METODIKA PREVENCE

Lucie Vodáková

Vedoucí práce: JUDr. Zdenka Nováková, Ph.D.

Olomouc 2012

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Prevence kriminality na základních školách spojené s činností metodika prevence zpracovala sama, a že jsem použila jen literaturu a prameny uvedené v seznamu literatury.

V Olomouci dne

.....

Podpis

Poděkování

Tímto bych chtěla velice poděkovat vedoucí práce, paní JUDr. Zdence Novákové, Ph. D., za vstřícnost, ochotu, podmětné připomínky a rady při zpracování bakalářské práce. Děkuji také žákům základních škol, kteří mi ochotně vyplnili připravené dotazníky k praktické části bakalářské práce a mému příteli, který mi pomáhal s vyhodnocením těchto dotazníků.

Obsah

Úvod	6
1. Vymezení základních pojmů	7
1.1 Kriminalita (zločinnost).....	7
1.2 Trestní čin	8
1.3 Pachatel trestného činu	8
1.4 Negativní společenské jevy (sociálně patologické jevy)	9
1.5 Delikvence	9
1.6 Prekriminalita	9
1.7 Dítě (osoba) mladší než 15 ti let.....	9
1.8 Školní metodik prevence	10
1.9 Primární prevence sociálně patologických jevů u žáků.....	10
2. Metodik prevence	11
2.1 Činnost metodika prevence.....	11
2.2 Profil školního metodika prevence	13
3. Cíle výchovně vzdělávacího působení	15
3.1 Děti a mládež	15
4. Prevence kriminality.....	17
5. Kriminalita mládeže	18
5.1 Etiologie kriminality mládeže.....	19
5.2 Kontrola kriminality mládeže	20
6. Třídění prevence kriminality dle obsahového zaměření.....	21
7. Třídění prevence kriminality dle adresáta	23
7.1 Systém prevence kriminality v České republice.....	23
7.2 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	25
8. Prevence kriminality jako náplň práce metodika prevence	27
8.1 Školní metodik prevence	27
9. Legislativa	31
10. Empirická část	33
10.1 Cíl empirického šetření.....	35
10.2 Stanovení hypotéz.....	35
10.3 Metodika empirického řešení	35

10.4 Výběr respondentů.....	35
10.5 Výsledky šetření	39
10.6 Závěr výzkumné části	46
11. Závěr	48
Použité zdroje	50
Seznam příloh	52

Úvod

Tématem bakalářské práce je v současné době velice aktuální, nejen že kriminalita mládeže neustále vzrůstá, ale stále se snižuje věk mladistvých pachatelů. Chceme-li tomuto vzrůstajícímu fenoménu zamezit, musíme nejen jednat v oblasti trestů pro tyto mladistvé, ale zabývat se v první řadě prevencí, aby ke kriminalitě mladistvých vůbec nedocházelo.

Cílem práce je seznámit se s problematikou kriminality dětí na základních školách a s prevencí kriminality mládeže na základních školách ve spojení s metodikem prevence.

Na úvod navazuje rozsáhlá kapitola teoretické části oblasti našeho tématu. Na začátek si vymežíme pojmy, kterým se budeme věnovat po celou dobu naší bakalářské práce, více se zaměříme na činnost metodika prevence, na jeho profil a v poslední části na prevenci kriminality.

Další část se zabývá srovnáním statistických dat v minulých letech v rámci kriminality v České republice u dětí a mládeže. Náplní této pasáže bakalářské práce je seznámit se s růstem kriminality u mládeže, které budou převzaty ze stránek Ministerstva vnitra České republiky, dále pozornost bude soustředěna na vyhodnocení dotazníku, které byly zadány na základních školách v okrese Olomouc, kde dotazníky byly dány jak do měst tak žákům v obcích.

V druhé části je pozornost orientována na dotazníky, které byly zadány na základních školách v našem okrese. Pozornost bude soustředěna na žáky 9. ročníků, popř. 8 ročníků, zde se budeme zabývat, ve které škole mají žáci více zkušeností s kriminalitou, zda využili služeb metodika prevence na své škole a zda jsou spokojeni s určeným pracovníkem pro tuto pozici. Také se budeme věnovat tomu, s čím by za metodikem prevence žáci zašli a zda vůbec mají ponětí, že někdo takový na jejich škole je.

1. Vymezení základních pojmů

V této kapitole bude pozornost orientována na pojmy související s kriminalitou a metodikem školní prevence. I když jsou nám některé pojmy známé, přesto si je vymežíme a objasníme nové, abychom se v problematice prevence kriminality dobře orientovali.

1.1 Kriminalita (zločinnost)

Je úhrn sociálně škodlivých jevů, které jsou stanoveny v trestních kodexech. V současné právní úpravě jsou to trestné činy (v průběhu minulých období to byly zločiny, přečiny, přestupky i provinění).

Kriminalitou neboli zločinností dále rozumíme sociálně patologický jev, což je nejobecnější pojetí. Dále jí můžeme popsat jako jednání posuzované jako trestné činy a jednání odchýlené, deviantní.¹

Nyní se podíváme na členění kriminality:

Kriminalita zjevná (nebo také registrovaná) – jedná se o kriminalitu, o níž jsme získali informace z největší části ze statistik, je to tedy kriminalita, která vyšla najevo.

Kriminalita skrytá (latentní) – jde o kriminalitu, o které se mlčí a není uvedena ve statistikách. Tuto kriminalitu můžeme dále rozdělit na šedá čísla - jedná se o kriminalitu, o které se orgán činný v trestním řízení dověděl, ale nedostala se do statistik. Další je kriminalita černá, kde se orgán činný v trestním řízení o trestné činnosti nedozvěděl.

Kriminalita skutečná – je kriminalita, která zahrnuje jak výše uvedenou skrytou kriminalitu, tak zjevnou kriminalitu.

Dětská kriminalita

(též dětská delikvence, predelikvence, prekriminalita) se týká věkové kategorie dětí do 15 let. Typickým znakem dětské delikvence je skupinovitost, malá připravenost i promyšlenost. Jde o činy páchané převážně spontánně, méně často jde o plánované a předem připravené akce. Nežádoucí aktivity těchto jedinců (skupin) jsou směřovány

---

¹ SVATOŠ, Roman. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009, 118 s. ISBN 978-808-6708-812.

převážně **proti majetku**, jde i o nežádoucí jednání ve spojení s drogovou závislostí, méně často se pak setkáváme s násilnými činy.²

1.2 Trestní čin

Dle ustanovení § 13 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku je vymezen trestný čin takto- a) je to protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně, b) k trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.

§ 14 Přečiny a zločiny

(1) Trestné činy se dělí na přečiny a zločiny.

(2) Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.

(3) Zločiny jsou všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny; zvláště závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.

1.3 Pachatel trestného činu

Pachatele trestních činů můžeme rozdělit do čtyř skupin, z nichž v jedné skupině je obsažena i naše vybraná skupina osoby mladší 15 let.

Skupiny pachatelů

- a) osoby, které spáchaly trestný čin,
- b) osoby trestně neodpovědné – mladší 15 let a osoby nepříčetné,
- c) potencionální pachatelé – recidivisté,
- d) osoby vyznačující se sociálně patologickým jednáním – narkomani, prostitutky, chorobní hráči, atd.³

---

² Dětská kriminalita. In: *Kriminalita, delikvence, vandalismus* [online]. 2012 [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://www.ostrovzl.cz/prevence/kriminalita-delikvence-vandalismus/>

³ SVATOŠ, Roman. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009, 118 s. ISBN 978-808-6708-812.

1.4 Negativní společenské jevy (sociálně patologické jevy)

Jevy, které se odchyľují od uznávaných norem a hodnot společnosti, ale nejsou platným právem sankcionovány. Patří mezi ně např. prostituce, sebevraždy, alkoholismus, hráčství, apod.

Sociální patologie je označení pro jevy, které společnost klasifikuje jako nežádoucí (sociálně-patologické), protože porušují sociální, morální či právní normy společnosti (často např. kriminalita, toxikomanie, vandalismus, domácí násilí a další) jakož i pro příčiny těchto jevů. Pojem sociální patologie zavedl Herbert Spencer jako sociální paralelu biologických onemocnění, sociologové odmítající biologismus místo tohoto pojmu používají označení sociální deviace či sociální dezorganizace.⁴

1.5 Delikvence

Je širší pojem nežli kriminalita. Vedle ní zahrnuje i činy jinak trestné, tedy spáchané osobami mladšími 15 let a osobami nepřičetnými, a dále i přestupky.⁵

1.6 Prekriminalita

Jsou činy jinak trestné, kterých se dopouštějí děti před dosažením trestní odpovědnosti a které, pokud by ji spáchaly osoby starší, by byly považovány za trestné činy. V Československu do roku 1950 to bylo do 14 let věku dítěte, od roku 1950 se o prekriminalitu jedná do dovršení 15 let věku dítěte.⁶

1.7 Dítě (osoba) mladší než 15 ti let

V trestním řízení se jedná podle literatury o fyzickou osobu mladší, která ještě nedovršila věku patnácti let, která spáchala čin jinak trestný a není trestně odpovědná. Trestní řád tuto kategorii osob označuje jako „osoby, které pro nedostatek věku nejsou trestně odpovědné“.

Terminologii dítě mladší patnácti let používá zákon o rodině. Směřuje na případy, kdy rodič zneužije dítě ke spáchání trestného činu, protože dítě ještě není trestně odpovědné.

---

⁴ *Velký sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996, 747 s. ISBN 80718416411

⁵ SVATOŠ, Roman. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009, 118 s. ISBN 978-808-6708-812.

⁶ tamtéž

Policejní praxe používá pro tuto věkovou kategorii nepřesně právní pojem **nezletilý**, současná praxe státního zastupitelství v souladu se zákonem č. 48/1931 Sb., o trestním soudnictví nad mládeží, pojem **nedospělý**. Statistická ročenka kriminality Police České republiky používá pro tuto kategorii pachatelů. Dítě je především pojem, který používá Organizace spojených národů. Úmluva OSN, které je také závazná pro Českou republiku, publikována ve Sbírce zákonů jako Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí pod číslem 104/1991 Sb., chápe dětmi osoby nezletilé. V návaznosti na Úmluvu byl použit pojem dítě trestním zákonem u skutkové podstaty únosu a obchodování s dětmi. U těchto skutkových podstat trestní zákon dítětem rozumí osobu mladší než osmnáct let, pokud podle právního řádu nedosáhlo zletilosti již dříve. Stejně pojem dítě také chápou i interní normy Policie ČR.

1.8 Školní metodik prevence

Školní metodik prevence, je učitel, který je do své funkce jmenován ředitelem, musí být odborně připraven na výchovné poradenství v oblasti prevence, zvláště se zejména věnuje pozornost prevenci a sledování chování u dětí a mládeže z hlediska pedagogické, ale také psychologické a sociální normy. Důraz se také klade na zjišťování negativních jevů, poruch a jejich napravování. Jelikož je téma metodik prevence velice rozsáhlé a pro naši práci velice potřebné. Podíváme se na něj z blízka v další kapitole, kde se tomuto tématu budeme více věnovat.

1.9 Primární prevence sociálně patologických jevů u žáků

Základním principem strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže ve školství je výchova žáků ke zdravému životnímu stylu, k osvojení pozitivního sociálního chování a zachování integrity osobnosti. Jedná se o oblast zabývající se prevencí v oblastech uvedených v čl. 1 odst. 2 s cílem zabránit výskytu rizikového chování v daných oblastech, nebo co nejvíce omezit škody působené jejich výskytem mezi žáky.⁷

---

⁷ Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže ve školách a školských zařízeních, č.j.: 20 006/2007-51.

2. Metodik prevence

V této kapitole se zaměříme zejména na metodika prevence. Tato funkce je v našem školství celkem nová, na základních školách jeho činnost spadá do školského poradenského pracoviště, kde mimo něj můžeme i zařadit školního psychologa a výchovného poradce. Na začátek se podíváme na jeho funkce, na náplň jeho práce (metodická a informační činnost, práce se žáky, apod.), také se zaměříme na profil metodika prevence. V další části si uvedeme, s kým metodik prevence pracuje, že se tedy nejedná jen o spolupráci metodika se školou nebo s psychologicko-pedagogickou poradnou, ale že také spolupracuje s nízkoprahovými zařízeními, Policií ČR, obecními úřady nebo sociálními kurátory.

2.1 Činnost metodika prevence

Nyní se tedy budeme věnovat v naší bakalářské práci standartní činnosti školního metodika prevence dle zákona č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. Rozdělit tyto činnosti můžeme na poradenskou, metodickou a informační. Mimo jiné je v tomto zákoně dále uvedena činnost školního psychologa a také standartní činnost výchovného poradce. Metodik prevence se zabývá tvorbou a kontrolou preventivního programu školy.

Program má přinášet strukturované podněty pro potřeby prevence sociálně patologických jevů. Je optimální připravit celoroční program zaměřený na osobnostní a sociální rozvoj a výcvik v sociálně komunikativních dovednostech. Projekt musí být určen pro žáky a pedagogické pracovníky školy a ve svém důsledku vést k pozitivní změně klimatu školy s minimem kázeňských problémů žáků ve škole i mimo školu. Je třeba jej realizovat na prvním i druhém stupni a ve spolupráci se školní družinou.⁸

Pro přípravu tohoto programu by měl být hlavní školské dokumenty, koncepce nebo programy, na úrovni okresu či regionu, v oblasti prevence zneužívání návykových látek a dalších sociálně nežádoucích jevů. Na tvorbě preventivního programu by se s metodikem měl podílet učitelství sbor a převážně pak třídní učitelé. Tato spolupráce má své plus v tom, že se prevence může začlenit do běžné výuky jednotlivých předmětů, ale také školní metodik může touto neformální cestou sdělovat situaci a nové dovednosti v oblasti prevence.

---

⁸ Školní preventivní program pro předškolní a školská zařízení. [online]. 2001, 40 [cit. 2011-12-26]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/socialni-programy/skolni-preventivni-program-pro-ms-zs-skolska-zarizeni>

Metodik koordinuje a participuje na realizaci aktivit školy zaměřených na různé prevence, např. prevence záškoláctví, vandalismu, sebepoškozování. Jak jsme již uváděli u metodického programu, také koordinuje s dalšími pedagogickými pracovníky a vede je v oblasti prevence sociálních jevů. Blíže spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje sociálně patologických jevů u jednotlivých žáků a tříd a participace na sledování úrovně rizikových faktorů, které jsou významné pro rozvoj sociálně patologických jevů ve škole. Koordinuje spolupráci školy s dalšími orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci právě prevenci sociálně patologických jevů, s metodikem preventivních aktivit v poradně a s odbornými pracovišti (poradenskými, terapeutickými, preventivními, krizovými, a dalšími zařízeními a institucemi), které působí v oblasti prevence sociálně patologických jevů. Spolupráce těchto zařízení se školou je velice přínosná, škole organizace pomáhají při tvorbě minimálního preventivního programu,

ale sdělují jim novinky z této oblasti, zejména v regionální oblasti, kde můžeme konzultovat rizika patologických jevů ve spádové oblasti určité školy. Vede písemné záznamy, které umožňují doložit rozsah a obsah činnosti školního metodika prevence, navržená a realizovaná opatření. Do činností informačních zařadíme: vedení a průběžné aktualizování databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence sociálně patologických jevů (orgány státní správy a samosprávy, střediska výchovné péče, poradny, zdravotnická zařízení, Policie ČR, orgány sociální péče, nestátní organizace působící v oblasti prevence, centra krizové intervence a další zařízení, instituce i jednotliví odborníci), prezentace výsledků preventivní práce školy, získání nových odborných informací a zkušeností, zajišťování a získávání informací k problematice sociálně patologických jevů, o nabídkách programů a projektů, o metodách a formách specifické primární prevence pedagogickým pracovníkům školy. Třetí činností je poradenská. Metodik v rámci poradenské složky připravuje podmínky pro integraci žáků se specifickými poruchami chování a koordinuje poskytování poradenských a preventivních služeb těmto žákům školou a specializovanými školskými zařízeními.

V další části se zaměříme na dělení náplně práce metodika prevence podle Tyšera. Ten je má rozděleny opět na 3 kategorie.

Metodická a informační činnost – metodicky usměrňuje a sjednocuje prevenční činnost třídních učitelů a poskytuje jim obsahovou a metodickou pomoc. Uskutečňuje vlastní preventivní činnost u žáků, kteří ji vyžadují z výchovných, vzdělávacích, sociálních a jiných důvodů. Podává iniciativně vedení školy návrhy a doporučení týkající se prevence. Sleduje

změny v právních předpisech týkajících se problematiky prevence, seznamuje s nimi ostatní pedagogické pracovníky, ale také sám se vzdělává v nových a alternativních výchovných a preventivních trendů.⁹

Práce se žáky s výchovnými a výukovými problémy – pomáhá třídním učitelům při shromažďování materiálů pro psychologická a speciálně pedagogická vyšetření. Metodik by měl věnovat zvýšenou pozornost žákům, kteří mají problémové a rizikové chování. Podílí se na sestavování individuálního studijního plánu pro integrované žáky, žáky problémové a také pro žáky, kteří mají složitou rodinnou situaci. V neposlední řadě se věnuje společně s vedením školy a pedagogickými pracovníky na prevenčních programech zaměřených na nápravu žáků s výchovnými a výukovými problémy.

Specifické oblasti – v této oblasti se metodik prevence zaujímá o nadané děti, které by měl ve spolupráci s třídním učitelem sledovat a navrhnout jim další péči. Dále sleduje projevy zneužívání návykových látek a ostatní sociálně patologické jevy, ke kterým navrhuje další postupy a řešení.

2.2 Profil školního metodika prevence

V této části se zaměříme na profil školního metodika prevence, jakou musí mít praxi pro tuto pozici a či se bude dále vzdělávat. Zaměříme se také co po nástupu na tuto funkci je potřeba provést, s kým bude na této pozici spolupracovat. V praktické části se zkusíme zaměřit, jak si profil a osobnost metodika prevence představují žáci škol.

Metodik prevence by měl být pedagogický pracovník, který má o tuto pozici zájem, ale také má osobní a odborné předpoklady pro její vykonávání, bude ochoten se dále vzdělávat

a dále na sobě pracovat. Jeho pedagogická praxe by měla být minimálně 2 roky, měl by mít důvěru u dětí a přirozenou autoritu kolegů. Musí seznámit ředitele školy s programem a získat ho na jeho realizaci (dokázat jeho cíle, dlouhodobost, atd.).

Po nástupu do této funkce je potřeba zajistit si materiální a finanční zabezpečení programu, vyžádat si dosavadní preventivní program školy, získat o něm co nejvíce informací, seznámit kolegy s filosofií programu a zapojit je do realizace. Musí se zajistit spolupráce s vedením školy, výchovným poradcem a školním psychologem. Měl by také informovat Radu školy a získat jejich podporu a pomoc. Dle zákona č. 561/2004 Sb.,

---

⁹ TYŠER, Jiří. *Školní metodik prevence: soubor materiálů*. Vyd. 1. Most: Hněvín, 2006. 103 s. ISBN 80-86654-17-6.

o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, je školní rada vymezena takto: Při základních, středních a vyšších odborných školách se zřizuje školská rada. Školská rada je orgán školy umožňující zákonným zástupcům nezletilých žáků, zletilým žákům a studentům, pedagogickým pracovníkům školy, zřizovateli a dalším osobám podílet se na správě školy. Pokud je součástí právnické osoby více těchto škol, je možné zřídit jednu školskou radu. Při vyšší odborné škole se školská rada zřizuje vždy samostatně. Doporučuje se kontaktovat minulého metodika pro získání co nejvíce informací, zjistit stav výskytu sociálně patologických jevů ve škole, kontaktovat regionálního metodika prevence.

Metodik prevence spolupracuje s mnoha organizacemi, od neziskových společností po Policii ČR. Spolupráce probíhá s :

- a) psychologicko-pedagogickou poradnou,
- b) nízkoprahovými zařízeními,
- c) lékaři,
- d) oddělením péče pro rodinu – sledují působení nepříznivých vlivů na děti a činní opatření, jsou tedy pověřeni přímým výkonem sociálně-právní ochrany,
- e) sociálními kurátory zabývají se dětmi, které mají výchovné opakované problémy a těmi, kteří se dopustili protiprávního jednání, podávají soudu podněty na uložení výchovných opatření,
- f) Policií ČR i městskou policií –
- g) okresním a krajským metodikem prevence, dalšími orgány státní správy, sportovními organizacemi, apod.

3. Cíle výchovně vzdělávacího působení

V této části bakalářské práce se zaměříme na cíle výchovně vzdělávacího působení v rámci prevence. V první části se nahlédneme na odpovědnost dětí a mládeže za vlastní chování a za způsob života v míře přiměřené svému věku. V další části se podíváme na výchovné působení pedagogů a jejich předpoklady k prevenci. A poslední části si uvedeme, že nejen škola má vliv na výchovné působení, ale můžeme zde zařadit i rodinu a ostatní subjekty (pedagogicko-psychologické poradny, zdravotnická zařízení, apod.).

3.1 Děti a mládež

V oblasti prevence sociálně patologických jevů je výchovně vzdělávacím cílem u dětí a mládeže jejich odpovědnost za vlastní jednání a způsob života v míře přiměřené jeho věku

- s posílenou duševní odolností vůči stresu, negativním zážitkům a vlivům,
- se schopností dělat samostatná (a pokud možno správná) rozhodnutí,
- se schopností týmové práce,
- schopné řešit problémy,
- podílející se na tvorbě prostředí a životních podmínek.¹⁰

Předpokladem naplňování cílů v rámci prevence jsou vzdělání **pedagogové**, kteří ovládají metody práce se skupinou, je silnou pozitivní osobností a dokáže vyučovat za aktivní účasti dětí. Pedagog by měl být vzdělaný, odborně erudovaný, komunikativní a psychologicky vybavený, který již působí na školách, ale také studenti všech učitelských oborů pedagogických fakult. Škola samotná nepřebírá zcela zodpovědnost za výchovu ke zdravému životnímu stylu, v rané péči je pro dítě důležitá výchova v rodině, tyto získané zkušenosti jsou pro další vývoj dítěte určující. Škola tedy pomáhá rodině v rozvoji dítěte jeho vzděláváním a socializací ve skupině dětí a vrstevníků. Dále vychovává škola dítě k dovednostem žít ve formální společenské instituci. Je potřebné, aby škola rodiče zapojila do výchovně vzdělávacího procesu ve škole a i ve školských zařízeních. Je důležité zabezpečit informovanost rodičů o postoji školy, o jejím preventivním programu a o oblasti sociálně patologických jevů. Je potom daleko lepší spolupráce mezi rodinou a školou. Rodiče mají lepší mínění o škole, lépe se jim bude komunikovat, když dojde k problému. Mají také

---

¹⁰TYŠER, Jiří. *Školní metodik prevence: soubor materiálů*. Vyd. 1. Most: Hněvín, 2006. 103 s. ISBN 80-86654-17-6.

poskytnuté a vysvětlené informace o sociálních patologických jevech a ví, jak případně postupovat v rámci prevence nebo při výskytu, jak jednat. Nestačí pouze spolupráce školy a rodiny ve výchovně vzdělávacím působení. Prevence potřebuje spolupůsobení všech sil působnosti. Je potřebné sladění a propojení se zájmovými institucemi, občanskými sdruženími, samosprávou, pedagogicko-psychologických poraden, středisek výchovné péče pro děti a mládež.

4. Prevence kriminality

Další velkou kapitolu budeme věnovat prevenci kriminality. Každý den můžeme sledovat v médiích nárůst kriminality, a to nejen u dospělých, čím dál tím více se vyskytují případy kriminality mladistvých a dokonce i dětí. Tento vzrůstající fenomén se netýká pouze České republiky, ale celého světa. Je potřeba negativní jednání dětí neutralizovat. Hlavní roli v prevenci kriminality má jako ve výchovném působení rodina. Proto se v této části zaměříme

na kriminalitu dětí a mládeže a posléze na prevenci kriminality. Nejdříve se zaměříme na prevenci obecně, podíváme se na rozdělení prevence kriminality dle obsahového zaměření (sociální prevence, situační prevence, viktimologická, apod.) a na systém prevence v České republice. Potom se povídáme, jak může k prevenci přispívat metodik prevence na základních školách.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy uvádí pojem **prevence** takto: podle všeobecného pojetí znamená prevence předcházení, zamezení vzniku nemoci nebo nežádoucího jevu. Dělí se na **primární, sekundární a terciární**. Prevence primární se dále dělí na prevenci **nespecifickou a specifickou**. **Cíle, metody a prostředky** se liší podle typu prevence.

Prevence je opatření, které má něčemu zabránit nebo proti něčemu chránit.¹¹

Prevence kriminality je vedle represe druhou formou kontroly kriminality. Jde o soubor různých aktivit mimotrestního charakteru, je orientován na odstranění, oslabení a neutralizaci kriminogenních faktorů. Cílem je také zastavit růst kriminality nebo aspoň docílit k jejímu snížení. Prevence kriminality také vytváří zábrany proti páčání trestních činů. Působí na faktory kriminality, na potencionální oběti a pachatele nebo na příležitosti a podněty k páčání kriminality.

---

¹¹ KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 6., přeprac. a dopl. vyd. Praha: SPN, 1998. xxviii, 862 s. Odborné slovníky. ISBN 80-04-26710-6.

5. Kriminalita mládeže

Problematika kriminality mládeže je důležitou oblastí, kterou se zabývá celá společnost

a kriminologové. Na jedné straně existuje určitá míra tolerance, pokud jsou pachateli děti, a to vzhledem k jejich nezralosti. Na druhé straně však stojí obava společnosti z kriminality mládeže a volá po účinných opatřeních. Nyní se podíváme na specifické rysy struktury kriminality mládeže. Jedná se o neadekvátní chování, šikanu, vandalismus, o virtuální realitu, trávení času ve vrstevnických skupinách nebo dřívější zahajování sexuálního života.

Pramenem základních dat o kriminalitě a jeho pachatelích jsou statistické ročenky Policie České republiky. Základním pramenem dat u nás pro rozbor kriminality mládeže je Statistika kriminality na území České republiky, kterou zpracovává Policie České republiky. V těchto statistikách si můžeme vyhledat skutky, které policie posoudila jako trestné činy. Policie České republiky je jediným orgánem činným v trestním řízení, který registruje prekriminalitu

a kriminalitu dětí. Pokud policie zjistí, že pachatelem činu je dítě mladší 15 let, trestní stíhání se proti němu nezahajuje a věc se dle trestního řádu odloží. **Statistiky kriminality státního zastupitelství a soudů nemohou údaje o dětech a skutcích, jimi spáchaných uvádět.**

Kdybychom se podívali na statistiky z minulých desetiletí, zjistíme, že děti nejvíce páchají majetkovou činností. Podíl mládeže do 18 let se podílel v průměru 30 % na majetkové kriminalitě a nejvýznamnější byl v polovině devadesátých let. Motivem majetkové činnosti je i u dětí převážně zisk. Poškození majetku sprejery a mladými vandaly, jak ve dvojicích, tak ve skupinách, má na celkové majetkové kriminalitě sice menší podíl, ale za to způsobuje vysoké majetkové škody a mnohdy poškozuje i umělecká díla. Majetková kriminalita dětí je především záležitostí krádeží. Dopouští se krádeží z aut, nebo kapesních krádeží. Krádeže jsou u nich i záležitostí trendů, chtějí drahé značkové věci, pro zvýšení vlastní prestiže a vyrovnání se vrstevníkům ze sociálně silnějších rodin. Část trestné činnosti dětí je organizovaná skupinami dospělých, které samozřejmě využívají toho, že děti do 15 let nemůžou být trestně stíhány.

5.1 Etiologie kriminality mládeže

Příčiny kriminality mládeže můžeme rozdělit na biologický, psychický základ a sociální vliv. U biologického a psychického základ se jedná o vyřazení vrstevníků s různými odlišnostmi poznamenávající vzhled jedince nebo jeho zdravotní stav. Jde také o rozdílnou reakci na alkohol a drogy, o různé temperamenty dětí a rozličnost rozumových schopností. Sociální vliv můžeme ještě rozdělit na rodinu, školu a vrstevníky.

Sociální příčiny v rodině mohou být, že dítě je nechtěné, nepřipravenost rodičů vůbec potomka mít, nepřítomnost rodiče nebo nový partner jednoho z rodičů, ale také i ekonomická situace rodiny.

Typologie rodin:

- úplné rodiny (liší se pouze počtem dětí a věkovým odstupem obou rodičů), úplná rodina není automaticky jistota zdravého vývoje dítěte,
- neúplná rodina – výchovu zajišťuje z různých příčin pouze jeden z rodičů, děti mohou být ohroženy stejným druhem stresu – traumatickou událostí spojenou ze ztrátou jednoho z rodičů (rozvod, úmrtí), nízká ekonomická úroveň, chybějící citová podpora jednoho z rodičů (menší kapacita pro zvládání zátěžových situací), neosvojení si vzorců chování spojených s partnerským životem (dělba práce v domácnosti, řešení konfliktů..),
- sloučené rodiny – vznikají manželstvím dvou lidí, do něhož alespoň jeden z partnerů přivádí dítě, hlavním rizikem takového rodiny se jeví hledání budoucí rodinné soudržnosti,
- rekonstruovaná rodina – jádro rodiny tvoří jeden z partnerů pečující o dítě, k němuž přichází druhý partner, jenž má dítě, ale ne v přímé péči. Do vzájemných vztahů je potom třeba zahrnout i bývalé partnery a prarodiče dětí.¹²

Ve škole je příčinou stigmatizace a u vrstevníků se jedná o prožívání volného času nebo pocitu nudy.¹³

---

¹² ŽLUNKOVÁ, Jitka. *Co do školy nepatří*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, 51 s. ISBN 978-802-4424-989.

¹³ MÜHLPACHR, Pavel. *Sociopatologie pro sociální pracovníky*. Brno: MSD, 2008. 194 s. ISBN 978-80-7392-069-2.

5.2 Kontrola kriminality mládeže

Kontrola kriminality mládeže je zajišťována dle následujících předpisů

- Listina základních práv a svobod (z. č. 2/1993 Sb.), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon o rodině (z. č. 94/1963 Sb.), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon o sociálně právní ochraně dítěte (z. č. 359/1999 Sb.), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věci mládeže (z. č. 218/2003 Sb.), ve znění pozdějších předpisů

6. Třídění prevence kriminality dle obsahového zaměření

Sociální prevence je orientována na osobu pachatele – působí na sociální začlenění jedince, mají vliv na změnu příčin kriminality (působí na nepříznivé společenské a ekonomické podmínky). Je zaměřená na sociální kriminogenní jevy, jako jsou: prostituce, chudoba, záškoláctví, bezdomovci. Dále se zajímá o deformaci v oficiální politice a v právním řádu. Také se sociální prevence zaměřuje na působení médií, které mohou mít svým vysíláním určitých programů kriminální účinky. Co se týče naší bakalářské práce, se tato prevence zabývá právě otázkami kriminálně preventivního a sociálního působení rodiny, školy, sociálních služeb a jiných institucí. Konkrétní příklad sociální prevence je pro nás například povinná školní docházka.

Další prevencí, na kterou se zaměříme, je **prevence situační**. Je orientovaná na samostatný trestný čin a zločin podle ní, lze chápat jako produkt motivace a příležitosti. Je zaměřena na odstraňování příležitosti páčání trestního činu, odstraňování kriminogenních situací a zvyšování rizika dopadení pro pachatele.

Opatření situační prevence spočívá se ztížení přístupu k prostředkům vhodným pro spáchání trestného činu. Zajišťují ztížení dosažení cíle formou zámků, plotů, alarmů, kontroluje prostředky trestné činnosti – kontrol letišť, soudů, apod. V rámci situační prevence se provádí, zmenšení očekávaného prostředku z trestné činnosti. Toto opatření obsahuje odstranění cíle (bezhotovostní platby, neponechávat věci v autě, repliky obrazů při výstavách), označení věcí výrobními čísly, identifikační čísla VIN u vozidel a čísla bankovek. Při zvyšování rizika dopadení pro pachatele se k prevenci vztahuje dohled příslušníků Policie České republiky i městské policie, samostatných občanů a obchodníků (kamerové systémy).

Viktimologická prevence se koncentruje na využití viktimologických poznatků. Pojem **viktimizace** označuje proces zraňování a poškozování jedince. U objektů kriminality se jedná o děj, který je složitější, než by se na první pohled mohlo zdát. Trestný čin je pro oběť pouze počátkem, úvodním dějstvím. Startuje automaticky následující nutné pochody. Jde o celý proces, který nazýváme viktimizací. Viktimizace má svou dynamiku, která překračuje bezprostřední

a přímé důsledky spáchaného trestného činu.¹⁴ Běžně se rozlišují dvě fáze viktimizace. Je to viktimizace primární a sekundární. Prevence se orientuje na osvětovou a poradenskou činnost. Radí lidem, jak se mají chovat, aby ochránili sebe a svůj majetek. Také se zaměřuje na poradenskou činnost v rámci útoku, jak postupovat před, po a během něj. Zaměřuje se na osoby s vysokou mírou viktimnosti. Orientuje se na důchodce, na dívky a ženy a v hlavní řadě na děti. Dětem radí, jak se chovat pokud jsou jim nabízeny drogy, jak se chovat, když jsou osloveni neznámým člověkem.

---

¹⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. 191 s. ISBN 978-80-247-2014-2.

7. Třídění prevence kriminality dle adresáta

Primární prevence je adresována veškerému obyvatelstvu státu, města nebo některých demograficky vymezených skupin obyvatelstva. Působí na každého obyvatele bez ohledu na stupeň jeho kriminálního ohrožení. Působí také na příčiny kriminality cestou sociální, kulturní a právní politiky. Do primární prevence můžeme zahrnout sociální prevenci, do které patří výchova, vzdělání, osvěta a zaměstnanost. Další je situační a viktimologická. Viktimologická prevence má za úkol informovat veřejnost nebo určitou skupinu obyvatelstva o případných nebezpečích (nájezdy kapsářů – informační hlášení v městské dopravě, nájezdy zlodějů vozidel, apod.).¹⁵

Sekundární prevence se orientuje na potencionálního pachatele (kam můžeme řadit rizikové skupiny mládeže, alkoholiky, narkomany), na potencionální oběti a na kriminogenní situace (nebezpečné křižovatky, místa, kde se koncentrují kriminální živly). Dělí se stejně jako primární prevence na sociální, situační a viktimologickou. Sociální sekundární prevence se zabývá například zaměstnaností v konkrétním regionu.

Terciální prevence (postdeliktní) se orientuje na předcházení kriminální recidivě konkrétního pachatele, způsobem jako je hrozba trestu, ukládání a výkon ochranných opatření. Také se orientuje na předcházení viktimologické recidivě konkrétní oběti (aby se oběť trestného činu nestala obětí opakovaně).

Další klasifikace prevence kriminality může být podle strategie (přímá x nepřímá), podle časového hlediska, podle použitých prostředků (právní x mimoprávní), podle úrovně rozvíjení a podle druhu preventivního opatření.

7.1 Systém prevence kriminality v České republice

Pro prevenci kriminality byl zřízen mezirezortní metodický koordinační orgán při Ministerstvu vnitra s názvem Republikový výbor pro prevenci kriminality. Jeho členy tvoří ministerstvo vnitra, které stojí v čele, dále ministerstvo práce a sociálních věcí, ministerstvo obrany, ministerstvo spravedlnosti, ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, ministerstvo zdravotnictví. Vznikl usnesením vlády ze dne 3. 11. 1993 č. 617. Řídí

---

¹⁵ SVATOŠ, Roman. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009. 118 s. Vysokoškolská učebnice VŠERS. ISBN 978-80-86708-81-2.

se statutem a jednacím řádem schváleným vládou České republiky. Schází se zpravidla 1x měsíčně a řídí se plánem činnosti. Úkoly výboru jsou: koordinace mezi jednotlivými subjekty. Musí spolupracovat s občanskými hnutími, církvemi a sdělovacími prostředky. Posuzování účinnosti preventivních programů a předkládá vládě zprávy o účinnosti prevence kriminality v České republice. Jako poradní orgán Republikového výboru byla zřízena Komise pro výběr projektů Městského programu prevence kriminality k poskytování dotací ze státního rozpočtu. Výsledkem této meziresortní spolupráce je vybudovaný systém prevence kriminality v České republice, který se opírá nejen o resortní preventivní programy, ale také o programy prevence kriminality na místní úrovni, aktivity Policie České republiky, nestátních neziskových organizací a podnikatelských subjektů.

Do **systému prevence kriminality** zahrneme rezortní programy (vychází z působnosti ústředních orgánů státní správy), preventivní programy měst a obcí a preventivní aktivity bezpečnostních složek. Můžeme sem také zahrnout preventivní programy podnikatelských subjektů (akce bank, pojišťoven), nevládních a charitativních organizací (tyto organizace poskytují materiální pomoc, sociální pomoc a dále poradenskou činnost).

Základem úspěchu prevence je včasné a dlouhodobé působení. Vychází se z předpokladu, že prevence kriminality mládeže je proces, který se nesmí zanedbat a musí se začít už od útlého věku dítěte.

Věk do 3 let je rozhodující období pro pozdější vytváření vlastní sebedůvěry a vlastní identity. Sebedůvěra a identita se může rozvinout pouze v bezpečném, klidném a láskyplném prostředí.

Ve věku od tří do 6 let je položen základ pro vnímání odpovědnosti, která se dále promítá do jednání dítěte, do jeho spolupráce, plnění úkolů a těmito aktivitami se dále rozvíjí. Je to také důležité období pro vytváření a rozvoj sociálních vztahů a vazeb. Důležitá je kvalita sociálních vztahů, zda tyto vztahy přispívají k požadovanému sociálnímu vyžrání, které je předpokladem k dobré integraci do společnosti. Nejvíce záleží v tomto období na kvalitě socializačních norem v rodině a ve škole. Je důležité podnětné prostředí a prostředí bezpečné pro formování hodnotového systému, hodnoty sebe sama, adekvátního sebevědomí, sociálních dovedností jednání a komunikování.

Období do 18 let (často i déle) je jedno z nejdynamičtějších a nejsložitějších období v životě člověka. Je to některým známé období vzpoury, vzdoru, ale také čas, kdy se toužíme uplatnit a najít vlastní smysl života. Je to i období, kdy získáváme vlastní zkušenosti žít

si podle svých představ, hodnot, naplňovat přijaté ideály. Složitost této vývojové etapy a nároky kladené na mladého člověka na jedné straně a na druhé straně připravenost tyto nároky zvládat a integrovat se do společnosti může být zdrojem sociálního selhání častěji se vyskytující u dospívajících než u dospělých.

Období do 21 let se vyznačuje řadou různých psychologických, sociálních a kriminologických specifíků, které je jako věkovou skupinu odděluje od mladistvých a dospělých pachatelů. Často se stává, že jejich mentální a fyzická vyspělost nekorresponduje s jejich psychologickou zralostí. Mladí dospělí mohou být v tomto období v sociálním vakuu, kdy již nebo ještě nikam nepatří, neboť původní prostředí jim již nestačí a vlastní si zatím nevytvořili. Tato ambivalence mezi očekáváním a nenaplněnou situací, může právě u některých vést ke kriminálním deliktům.

V této části jsme pozornost soustředili na prevenci kriminality obecně a nyní se budeme věnovat oblasti školství. Pozornost bude orientovaná na zajištění prevence kriminality Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a s poslední podkapitolou se zaměříme na prevenci v rukou metodika prevence.

7.2 *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy*

V rámci rezortního programu prevence a dalších negativních jevů mezi mládeží se Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zaměřuje v posledních 10 letech na zkvalitnění výchovného působení školy, včetně učitelů, na propracování systému pedagogicko-psychologického poradenství. Dále se zabývá péčí o narušenou mládež, zejména ve výchovných ústavech, podporuje aktivity mládeže zaměřené na volný čas a rozvojem sociálně-právní výchovy nebí forem vzdělávání.

Prostřednictvím pedagogických center probíhá proškolení učitelů v oblasti primární a sekundární prevence. Základní školy však neevidují neomluvené hodiny, záškoláctví, ani snížené stupně z chování. Bez jednotného monitoringu je problém zpracovat relevantní rozbor pro příslušná systémová opatření.

Na základě Koncepce nových forem výchovného poradenství se realizuje výchovné poradenství. V oblasti péče o narušenou mládež jsou zvyšovány rozpočty výchovných ústavů, rozšiřuje se počet lůžek a postupně se snižují počty dětí ve výchovných skupinách. Nově se zřídili specializované výchovné ústavy pro děti vyžadující náročnou výchovnou péči. Změna po roce 1989 vyvolala požadavky v oblasti sociální na vznik nových forem vzdělávání

a odborné přípravy sociálních pracovníků. Schváleny byly obory poskytující střední odborné vzdělání, úplné odborné vzdělávání a vyšší odborné vzdělávání pro oblast sociální péče, sociálních služeb a sociální práce. Vzdělání v oblasti sociální začínají poskytovat jak školy státní a církevní, tak školy soukromé.

8. Prevence kriminality jako náplň práce metodika

prevence

V předešlých částech naší bakalářské práce, jsme se seznámili se základními pojmy, zabývali jsme se blíže metodikem prevence, jeho povinnostmi, náplní práce, apod. Dále jsme se věnovali kriminalitě a prevenci kriminality u dětí a mládeže. Nyní se opět budeme zabývat metodikovi prevence, ale v této kapitole se zaměříme, jak probíhá v jeho režii prevence kriminality na základních školách. Se speciálními akcemi pro děti v rámci prevence bychom se blíže seznámili v druhé části naší bakalářské práce.

Dle Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízení zjistíme, že prevence kriminality a delikvence spadá do primární prevence, která se zaměřuje na jejich předcházení. **Primární prevence sociálně patologických jevů u žáků** – základním principem strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže ve školství je výchova žáků ke zdravému životnímu stylu, k osvojení pozitivního sociálního chování a zachování integrity osobnosti. Jedná se o oblast zabývající se prevencí v oblastech uvedených v Čl. 1 odst. 2 s cílem zabránit výskytu rizikového chování v daných oblastech, nebo co nejvíce omezit škody působené jejich výskytem mezi žáky.¹⁶

8.1 Školní metodik prevence

Výchozím předpokladem pro výkon činnosti školního metodika prevence je statut pedagogického pracovníka dle § 2 zákona č.563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. Dalším kvalifikačním předpokladem pro školního metodika prevence je podle § 9 dle vyhlášky č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, ve znění vyhlášky č. 412/2006, absolvování studia k výkonu specializovaných činností v oblasti prevence sociálně patologických jevů. Studium probíhá v délce 250 hodin a ukončuje se obhajobou závěrečné písemné práce a závěrečnou zkouškou před komisí,

---

¹⁶ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže ve školách a školských zařízeních, č.j.: 20 006/2007-51.* [online]. 18 [cit. 2011-12-28]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/socialni-programy/metodicky-pokyn-k-primarni-prevenci-socialne-patologickych-jevu-u-deti-a-mladeze-ve-skolach-a-skolskych-zarizenich-nabyva-ucinnosti-dnem-zverejneni-ve-vestniku-msmt-cr-sesit-11-2007>

po jejímž úspěšném složení získává absolvent osvědčení. Podle § 41 zákona č. 563/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, se pedagogickému pracovníkovi, který vedle své přímé pedagogické práce vykonává také specializované činnosti, k jejichž výkonu jsou nezbytné další kvalifikační předpoklady, poskytuje příplatek ve výši 1000 až 2000 měsíčně.

Standartní činnosti školního metodika prevence jsme si již vymezili v předchozí části bakalářské práce dle vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, také jsou uvedeny v Koncepci poskytování poradenských služeb ve škole č. j. 27317/2004-24 uvedené ve Věstníku Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Nyní si uvedeme některé jeho činnosti v rámci prevence.

Koordinace tvorby a kontroly realizace preventivního programu školy. Jedná se především o tvorbu Minimálního preventivního programu.

Koordinace a participace na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami atd.

Koordinace přípravy a realizace aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a na integraci žáků/cizinců.

Vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti školního metodika prevence, navržená a realizovaná opatření.

V kapitole **Kriminalita** jsme zjistili, že největším kriminálním jevem u dětí a mladistvých jsou krádeže. Nyní se zaměříme jak při této kriminalitě postupovat v rámci metodiky prevence. Tento postup je vydaný Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Jedná se o důležitou součást Metodického doporučení s názvem „*Co dělat když*“.

Krádeže jsou taková jednání, při kterém se někdo zmocní věci, která není jeho a to za účelem si ji ponechat, používat ji apod., aniž by s tím majitel věci souhlasil, nebo o tom byl informován. Drobné krádeže se vyskytují ve všech školách a všech stupních vzdělávací soustavy. Stejně jako v předchozím případě, jsou důvody tohoto chování různé a pro vypořádání se s daným jevem je nutné se jimi vždy v konkrétním případě zabývat.

Rizikové situace (místo, terč, čas)

Předmětem krádeže bývá de facto cokoliv, může to být cokoliv, co někdo může potřebovat. Hmotná škoda není vždy rozhodující, protože pro majitele mají některé předměty osobní i emocionální hodnotu. V případě krádeží není rozhodujícím situačním faktorem čas, jako v případě vandalismu, ale příležitost. Většinou se kradou věci volně položené a nezabezpečené. Čím menší předmět je a cennější nebo zajímavější, tím je pro zloděje lákavější.

U každého podezření je potřeba vždycky informovat ředitele.

Spolupráce a řešení situace V první řadě situaci řeší školní poradenské pracoviště (školní psycholog, školní metodik prevence, výchovný poradce, speciální pedagog), pokud se případ nevyřeší, postupu je se dál k pedagogicko-psychologické poradně. Dále se může spolupracovat se střediskem výchovné péče nebo s oddělením sociálně právní ochrany dětí. S oddělením sociálně právní ochrany dětí se jedná, pokud opakovaná jednání a výchovná opatření neměla žádný účinek. V případě, kdy je škoda nikoliv nepatrná, nikdo nejeví snahu o nápravu a škola není vlastními silami schopná domoci se takové nápravy, kontaktuje se pro spolupráci Policie České republiky. Musí se jednat o úmyslné poškození nebo zničení věci. Hlásíte také tehdy, jestliže o to žádá poškozený nebo poškozená nebo jejich zákonní zástupci.

Legislativní rámec případu

Školní řád (je v souladu se základní platnou legislativou)

Zákon. č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 132/1982 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o rodině, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 291/1991 Sb., o základní škole, ve znění pozdějších předpisů

Doporučený postup pro učitele

1. Informaci, že krádež je hanebný čin a současně také protiprávní jednání, sděluje se žákům a žákyním od na začátku jejich školní docházky do školy. Užitečné formy vštěpování bývají nejrůznější příběhy.

2. Do školního řádu by se měly zapracovat sankce, které škola použije v případě, že se někdo dopustí krádeže při poskytování školských služeb nebo při s nimi přímo souvisejících činnostech.

3. Každý, kdo se dopustí krádeže na školní půdě, by měl mít možnost promluvit si o svém jednání s ředitelem nebo ředitelkou školy.

4. Je potřeba se zabývat příčinami. Některé jsou významně polehčující (dítě je ke krádeži donuceno někým jiným, z koho má strach). Někdy se může jednat

i o formu kompulzivního chování, kterou je nutné řešit v rámci odborné péče.

5. S náhradou způsobené škody postupujte u krádeže stejně jako u vandalismu. Je potřeba reference nápravy vztahu mezi poškozeným a zlodějem – doporučuje se trvat na tom, aby zloděj věc vrátil přímo poškozenému, omluvil se a nabídnul za své chování nějakou kompenzaci.

6. Zákonné zástupce školáka zloděje vyrozumívejte vždy až poté, kdy budete přesně znát příčiny dítěte, které ho vedly k takovému chování a to zejména v případě menších dětí.

7. Jestliže se jedná o škodu většího rozsahu, je potřeba vyrozumět Policii České republiky a oznámit podezření na spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majetkové povahy.

8. Každou nahlášenou krádeží je důležité se zabývat. Je to důležité poselství jak pro poškozeného, tak pro zloděje. Nedoporučuje se nezačínat je tím, že si všichni mají na své věci dávat dobrý pozor, apod. Tyto informace často vyznívají, jako by za krádež mohl poškozený, nikoliv zloděj. Jakoby normální bylo všechno zamykat a ne nekrást. Rozhovory s poškozeným po nahlášení krádeže rovněž nemají začínat tímto způsobem.

9. O krádeži a jejím šetření je potřebné provést záznam, ze kterého budou jasně vyplývat všechny důležité skutečnosti (kdo – kdy – kde – jak – proč – čím).

9. Legislativa

Ministerstvo školství a tělovýchovy nově spustilo dlouho očekávané webové stránky www.prevence-info.cz. Stránky jsou zaměřeny na problematiku především primární prevence rizikového chování. Zde je uveden přehled platných předpisů legislativní i nelegislativní povahy z oblasti primární prevence rizikového chování. Dále jsou zde uvedeny Koncepční a metodické materiály MŠMT i dalších subjektů, krajské koncepce primární prevence. Dokumenty závazné, metodické i informativní povahy z předmětné oblasti.

Novela vyhlášky 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění vyhlášky č. 147/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Tato vyhláška je platná od 9.6.2011. Původní vyhláška se týkala především žáků se zdravotním postižením a dětí mimořádně nadaných. Odpovídajícím způsobem nezahrnovala problematiku vzdělávání žáků se zdravotním nebo sociálním znevýhodněním. Novela reaguje na rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku ve věci *D+H a ostatní proti ČR* a napravují zjištěné porušení článku 14 Evropské úmluvy o lidských právech.¹⁷

Novela vyhlášky 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění vyhlášky č. 116/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR

Vyhláška č. 458/2005 Sb., kterou se upravují podrobnosti o organizaci výchovně vzdělávací péče ve střediscích výchovné péče, ve znění pozdějších předpisů.

Novela školského zákona, kterou se mění pravidla stanovená školským zákonem pro přijímání uchazečů ke střednímu vzdělávání 243/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Novela školského zákona v oblasti maturitní zkoušky 242/2008 Sb, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních 72/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů .

---

¹⁷ Novela vyhlášky 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění vyhlášky č. 147/2011 Sb. [online]. [cit. 2012-02-20]. Dostupné z: <http://www.prevence-info.cz/legislativa/novela-vyhlasiky-732005-sb-o-vzdelavani-deti-zaku-studentu-se-specialnimi-vzdelavacimi-po>

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 359/1999, o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

10. Empirická část

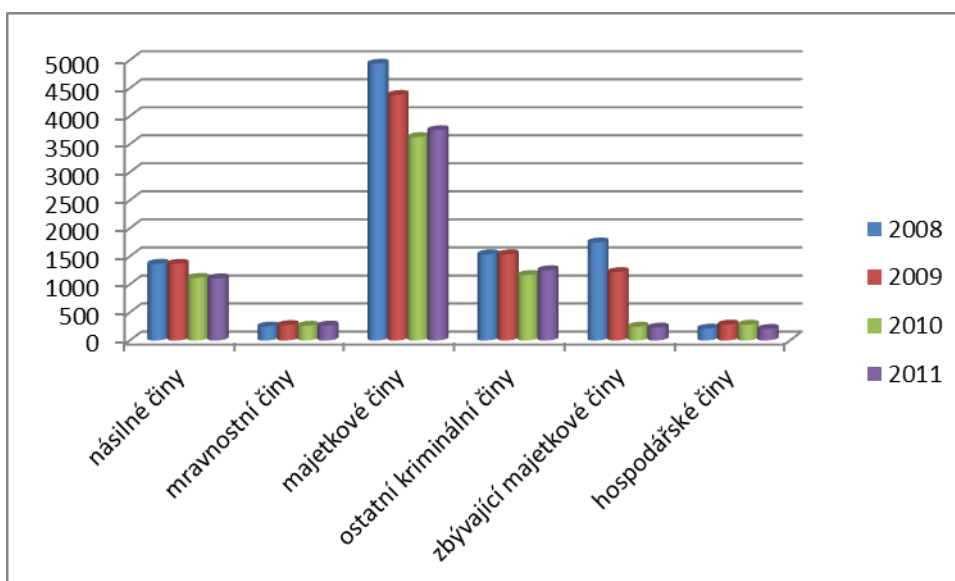
V druhé části bakalářské práce se nejdříve budeme věnovat celkovým statistikám kriminality dětí a mládeže v České republice. Kde nejvýznamnějším zdrojem pro nás jsou statistiky Ministerstva vnitra ČR, které vede Policie ČR a uveřejňuje je na svých internetových stránkách. Další oblast praktické části je srovnání kriminality a podvědomí žáků na dvou základních školách v olomouckém okrese. Pro tuto část byla využita metoda výzkumu dotazník, kde cílovou skupinou byli žáci, kteří navštěvují 9. ročník svých škol. Pozornost byla soustředěna na jejich zkušenosti s kriminalitou a dále se věnovala zkušenostem a vědomostem o metodikovi prevence.

Vývojovou tendenci statistiky kriminality v České republice za roky 2008 – 2011 můžeme sledovat v grafu 1.1, na grafu 1.2 se zaměřujeme na podíl kriminality v roce 2011 (pro podrobnější detaily tabulky 1v příloze).

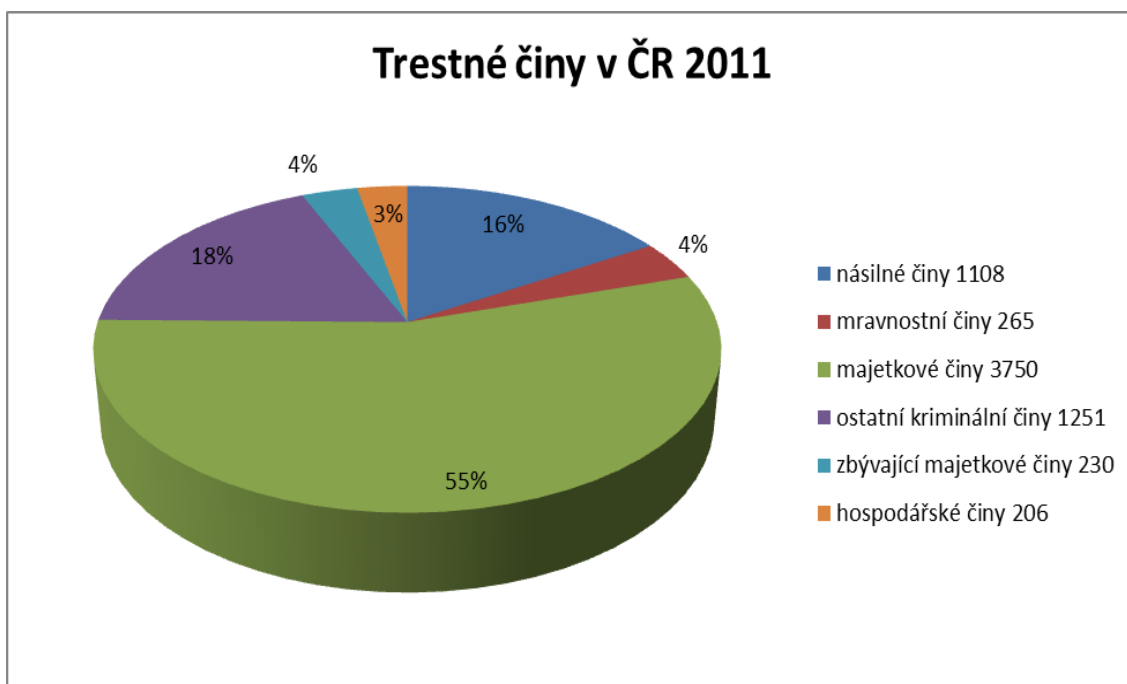
Ve statistikách se setkáme s *násilným činem*, sem jsou zařazovány rvačky loupeže, vydírání, ale také sem patří i *vraždy*, s *mravnostními činy* (sexuální nátlak, šíření pornografie, obchodování s lidmi), *majetkové činy* jsou velice rozsáhlé, patří zde i *krádeže vloupáním*, *krádeže prosté*, *ostatní kriminální činy a zbývající kriminální činy*, dále se zde objevují *hospodářské činy*. V tabulkách kriminality jsme se zaměřili na spáchané skutky a na pachatele od 1-17 let (děti). Tako sledovaná věková skupina, obsahuje i náš dále zkoumaný prvek, žáky základních škol. Jak bylo již praktické části řečeno, že děti páchají nejvíce *majetkovou kriminalitu*. Ve statistikách za poslední 4 roky můžeme zjistit, že tento trend stále platí, ale tato kriminalita má tendenci klesat. Největší poměr v majetkové kriminalitě mají krádeže vloupáním do ostatních objektů.

Dalšími skupinami kriminality ve statistikách pro Českou republiku má významné zastoupení *násilné činy a ostatní kriminální činy*. Zde můžeme opět sledovat klesající tendenci. Z grafu nám také vyplývá, že jejich rozdíl je minimální. U zbývající kriminality můžeme věnovat pozornost výraznému poklesu, kde v roce 2009 tuto činnost spáchalo 1220 dětí, ale v roce 2010 a 2011 je počet pohybuje kolem 200 případů.

Graf 1.1 Struktura trestných činů v České republice v roce 2011

Graf 1.2 Struktura trestných činů v České republice v roce 2011 v procentech

10.1 Cíl empirického šetření

Možností jak provést výzkum k danému tématu je hned několik. Ať už se třeba jednalo o rozhovor s pedagogickým pracovníkem školy, který byl jmenován metodikem prevence, já jsem si vybrala pro svou práci formu dotazníku s žáky základních škol. Šetření jsem se rozhodla uskutečnit v 9. ročnících základních škol v okrese Olomouc. Dotazníky byly dodány do dvou škol, jedna byla vybrána na vesnici a druhá škola byla z Olomouce. Podíváme se tedy na srovnání v první řadě kriminality a v druhé řadě se budeme věnovat o jejich podvědomí o činnosti metodika prevence a jejich využití žáky. Dotazník byl inspirován na základě knihy Učební texty ke specializačnímu studiu pro školní metodiky prevence.

10.2 Stanovení hypotéz

Hypotéza H1 Respondenti z města budou mít více zkušeností s kriminalitou.

Hypotéza H2 Většina respondentů ví o činnosti metodika prevence na své škole.

Hypotéza H3 Respondenti často využívají služeb metodika prevence.

Hypotéza H4 Respondenti by se na metodika prevence obrátili zejména s problémy v rámci problémů s vrstevníky.

10.3 Metodika empirického řešení

Jako nejvhodnější výzkum pro danou problematiku jsem si zvolila dotazník (kompletní verze dotazníku příloha č. 2). Forma dotazníku byla zvolena z důvodu rychlého a velkého získání potřebných dat. Byl vypracován anonymní dotazník, který obsahoval celkem 12 otázek, z nichž kromě jedné jsou všechny otázky uzavřené, respondent si může vybírat odpověď, případně ve třech otázkách může zvolit více možností.

10.4 Výběr respondentů

Celou bakalářskou práci jsme věnovali prevenci kriminality na základních školách ve spojení s metodikem prevence, proto jsme si vybrali respondenty ze základních škol a zaměřili jsme se na 9. ročník, případně, pro doplnění počtu dotázaných, byly dotazníky vyplněny i žáky 8. ročníků. Celkem se zúčastnilo 95 respondentů. Respondenti byli vybráni ze dvou škol v okrese Olomouc. Jejich věk se pohybuje od 13 let až do 16 let. Respondenti vyplňovali dotazníky v měsíci lednu a byli seznámeni s postupem pro vyplnění a účelem dotazníku. Dotazníky byli zcela anonymní. Šetření jsem se rozhodla uskutečnit v 9. ročnících,

protože respondenti mohou pravdivěji odpovídat, než kdyby byly dotazníky předány mladším ročníkům na druhých stupních základních škol. Velice mě také zajímalo, jak je tady řešena prevence kriminalit, jelikož školu na vesnici jsem já sama navštěvovala a nyní ji navštěvuje moje neteř, která je právě v 9. ročníku. Nejbližší je mi tedy škola, kterou jsem navštěvovala a která

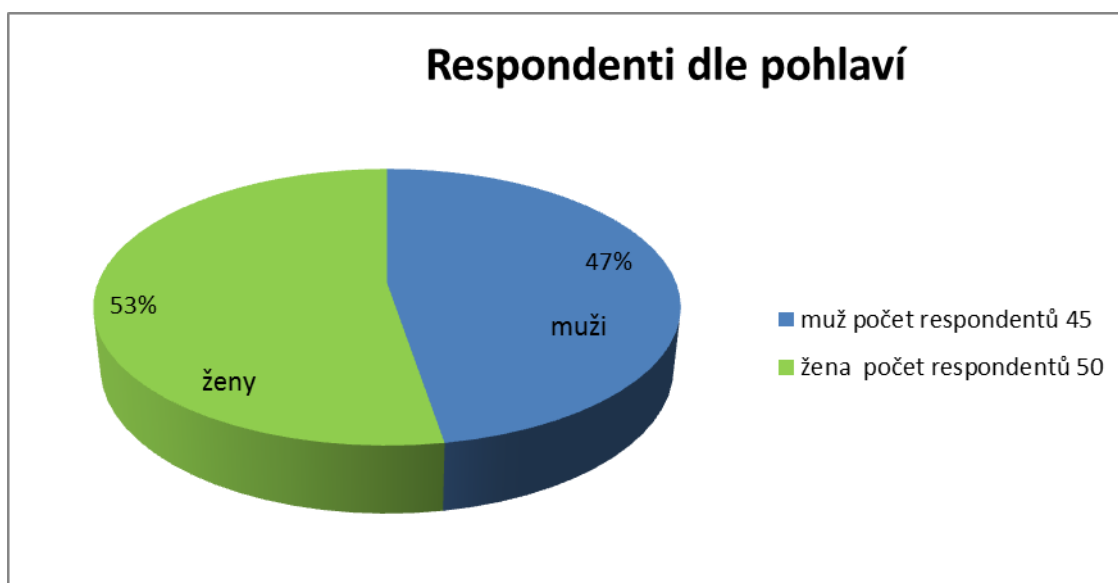
se nachází v okrese Olomouc, abych srovnala zkušenosti s kriminalitou ve městě, vybrala jsem

si základní školu v Olomouci, která spadá pod stejný okres.

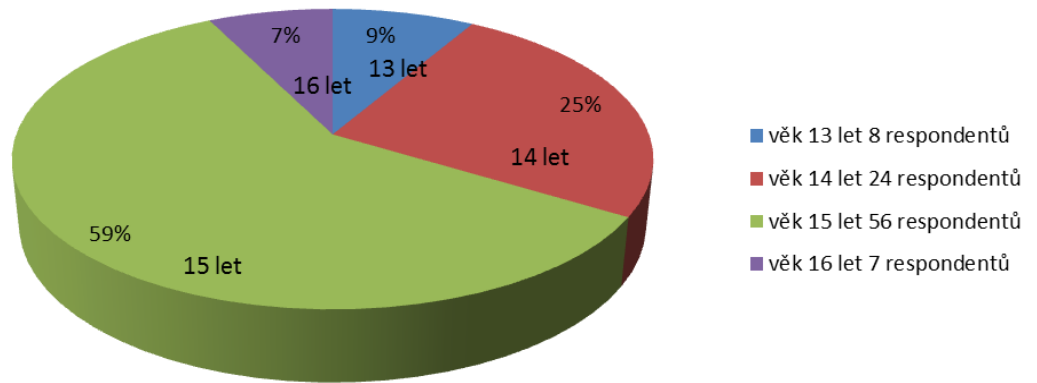
Z demografického hlediska se výzkumu zúčastnilo 50 žen a 45 mužů, věk se pohyboval od 13 do 16 let. 48 respondentů uvedlo vesnici jako místo, kde navštěvují základní školu

a 47 respondentů uvedlo, že navštěvují svou školu ve městě.

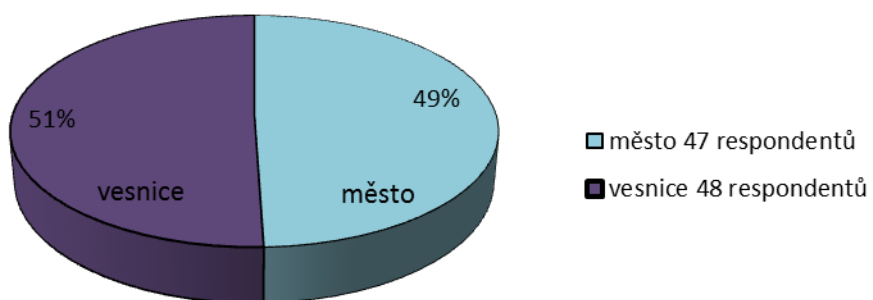
Dle pohlaví

respondenti podle věku

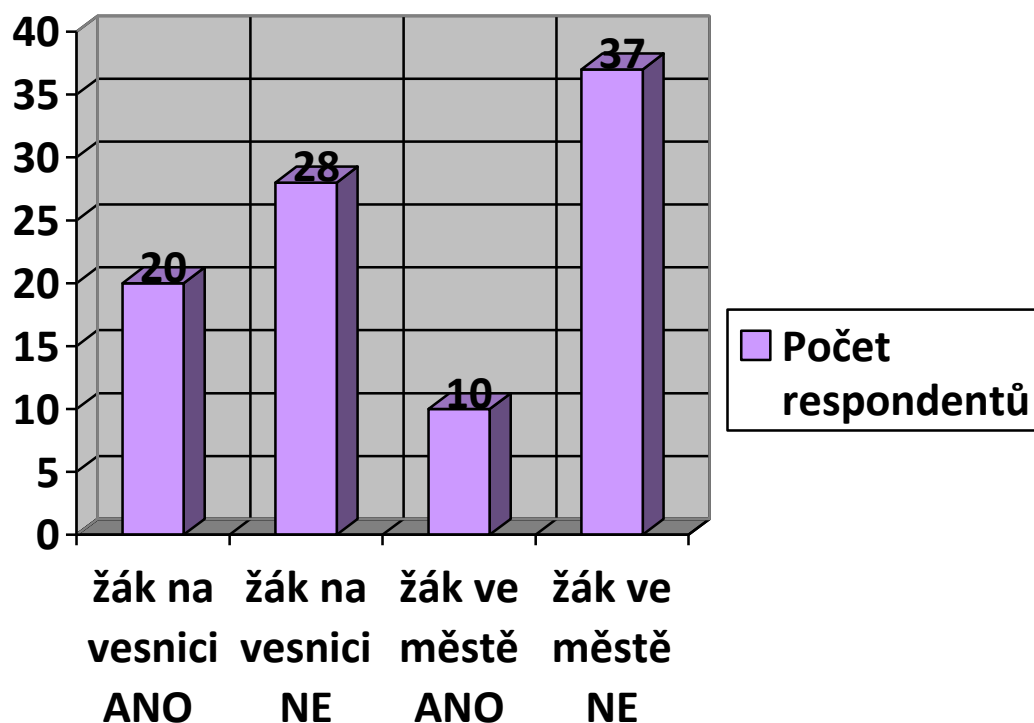
Dle místa základní školy

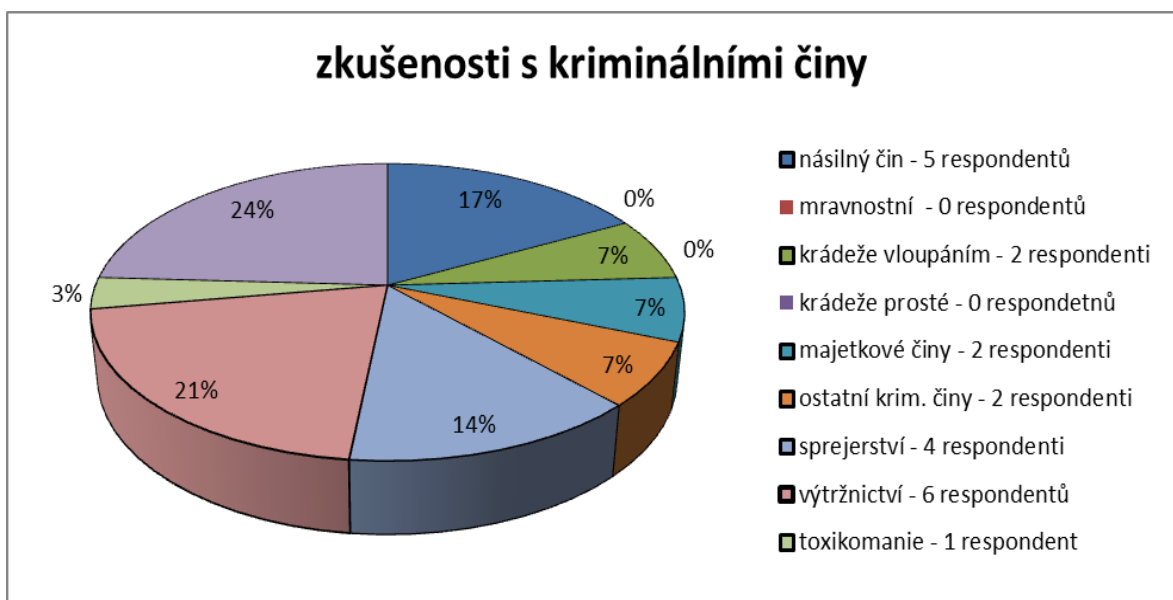
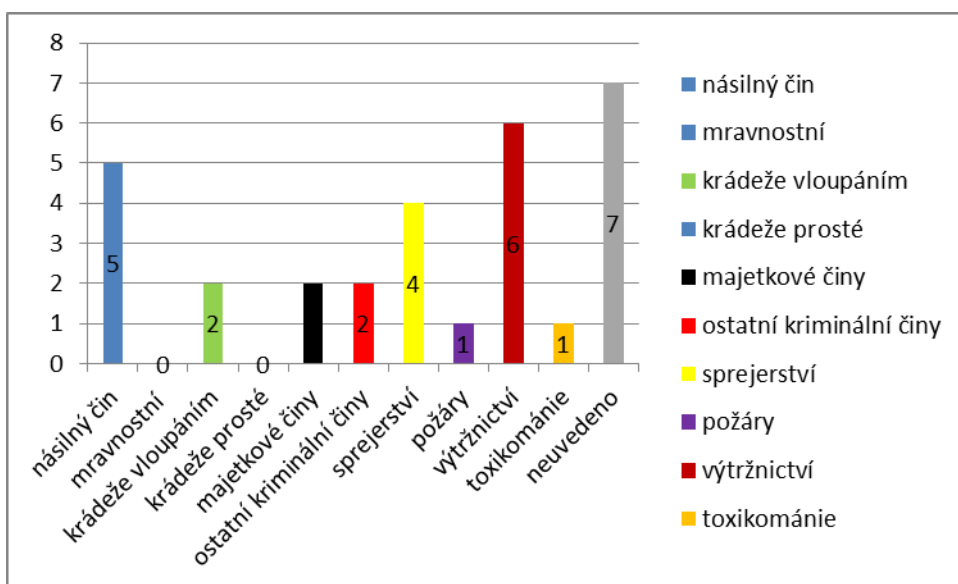

10.5 Výsledky šetření

1) Měli jste již problémy se zákonem? (nezáleží na tom, zda se řešil i s Policií ČR)

	Počet respondentů
žák na vesnici ANO	20
žák na vesnici NE	28
žák ve městě ANO	10
žák ve městě NE	37

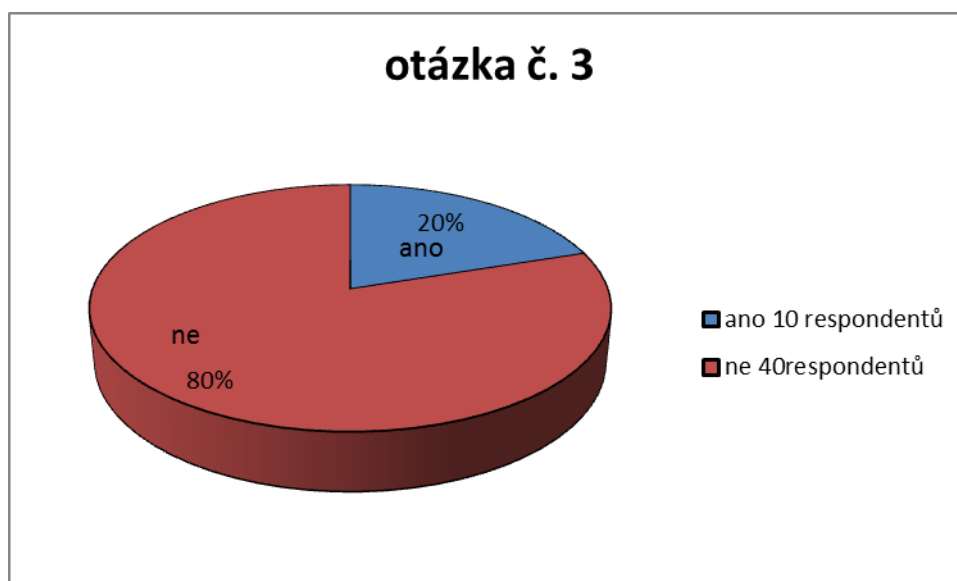
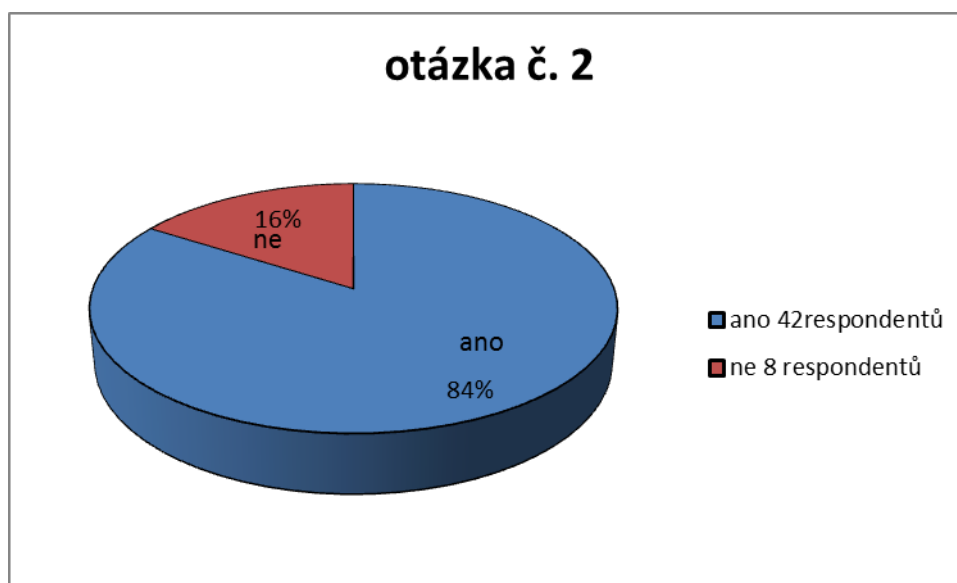
Z výsledků je patrné, že větší zkušenosti s kriminálními činy mají spíše děti, které navštěvují základní školu na vesnici. Kladně tedy odpovědělo žáků na vesnici 20 a žáci ve městě z vybrané školy 10, ostatní respondenti z vesnice nemají žádné vlastní zkušenosti s kriminalitou, jejich počet je 28, děti z města ve většině odpovídali záporně, těchto odpovědí bylo 39. Všichni dotazovaní na tuhle otázku odpověděli. K této otázce lze doplnit i související otázku, pokud vykonali něco protiprávního, o jaký čin se jednalo. Dle grafu vidíme, že respondenti ve větší míře na tuto otázku nechtěli odpovědět. Na tuto otázku neodpovědělo 23 % respondentů, kteří v dotazníku uvedli, že již měli problémy se zákonem. Druhou početnou skupinou v dotazníku byli ostatní kriminální činy, přesněji vymezeno na výtržnictví, kde se k této protiprávní činnosti přiznalo 6 dotázaných. Žádný dotazovaný, který má zkušenosti s kriminalitou, se nedopustil mravnostního činu a krádeže prosté, tato informace, ale nelze přesně uvést, protože musíme stále počítat s tím, že tuto možnost trestného činu neuvedl.

- 2) Víte, že na škole pracuje metodik prevence, který pomáhá řešit problémy např. s návykovými látkami, problémy s vrstevníky, pomáhá řešit problémy s kriminalitou, s rodinou nebo s učiteli.
- 3) Využili jste již služeb metodika prevence?

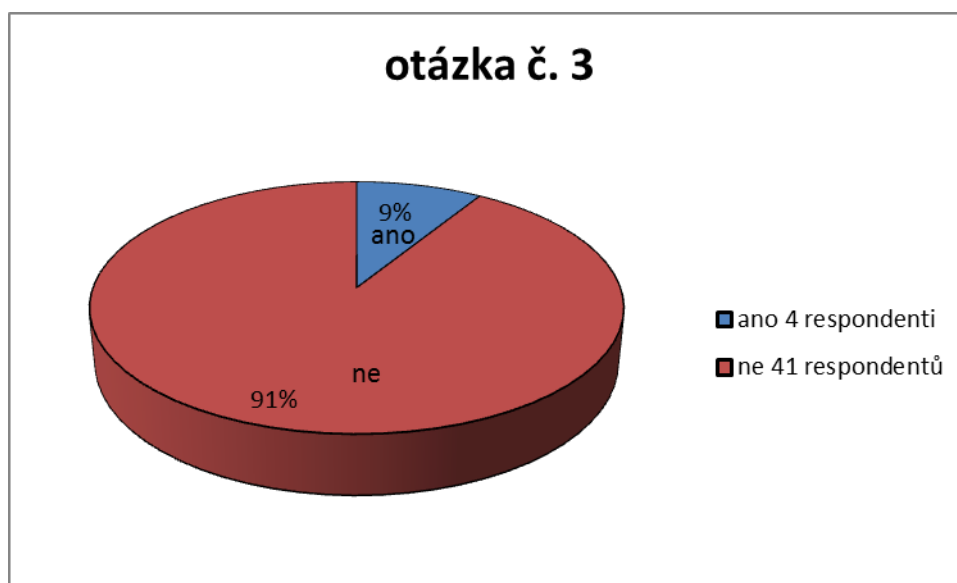
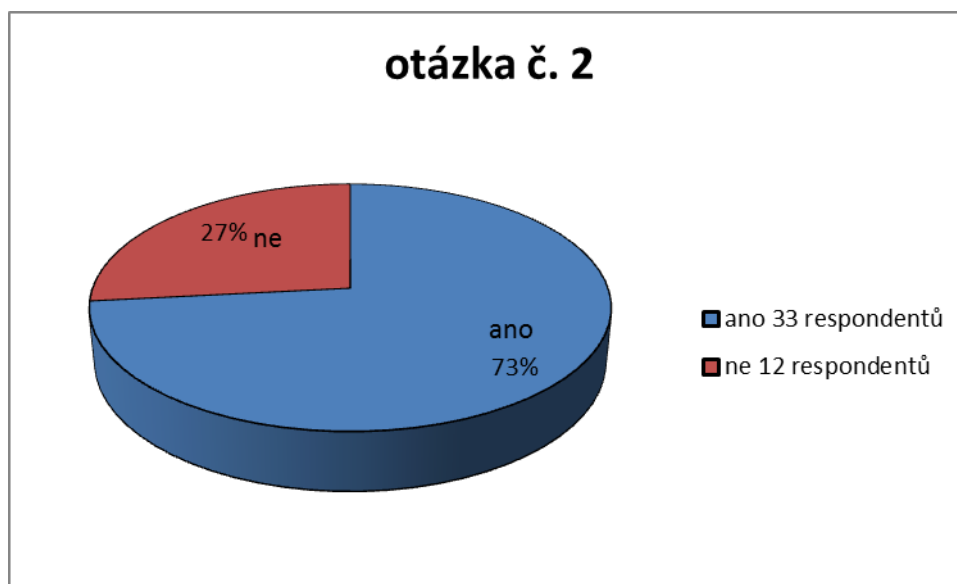
vesnice	počet respondentů
otázka č. 2	
ano	42
ne	8
otázka č. 3	
ano	10
ne	40

město	počet respondentů
otázka č. 2	
ano	33
ne	12
otázka č. 3	
ano	4
ne	41

Graf vesnice

Graf město

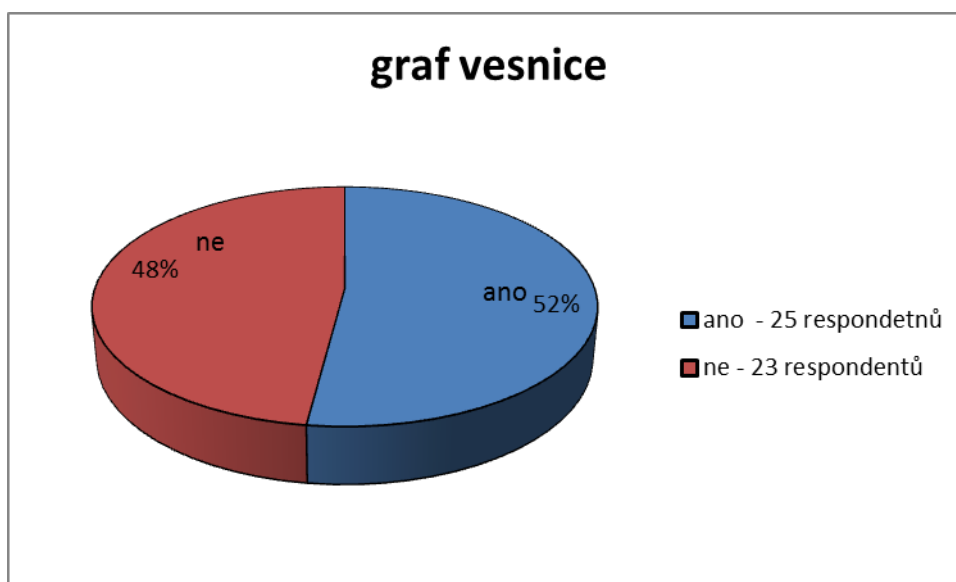

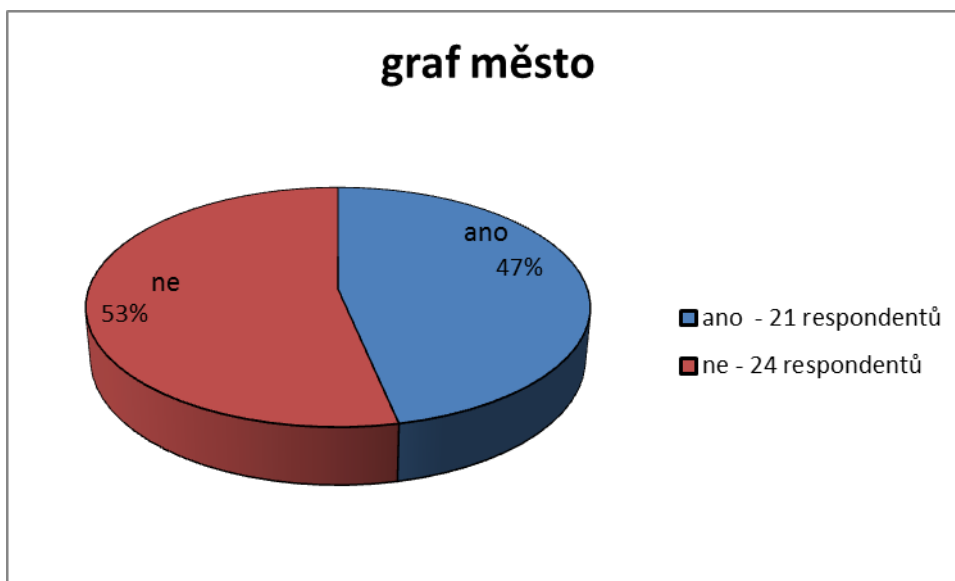
Z výše uvedených grafů je patrné, že respondenti ze základních škol mají určité ponětí o metodikovi prevence, ale jeho služby jsou málo využívány dětmi. Z respondentů, kteří navštěvují základní školu na vesnici, využilo již 10 % služeb metodika prevence, u školy ve městě se jedná pouze o 4 %. Určitě by se měla zvýšit informovanost o metodikovi, pokud

si vezmeme, že dítě chodí každý den do školy, tak by měl mít styk s tímto pedagogickým pracovníkem nebo alespoň podvědomí o jeho činnosti.

K těmto výsledkům výzkumu můžeme navázat další otázkou, zda jsou žáci s výběrem metodika prevence spokojeni. Z této otázky můžeme předpokládat, že využití služeb metodika prevence může být ovlivněno jeho sympatiemi. Pokud nebude metodik moc oblíbený, nebudou děti jeho služeb využívat.

Spokojenost s metodikem prevence	Počet respondentů ZŠ na vesnici	Počet respondentů ZŠ ve městě
ano	25	21
ne	23	24

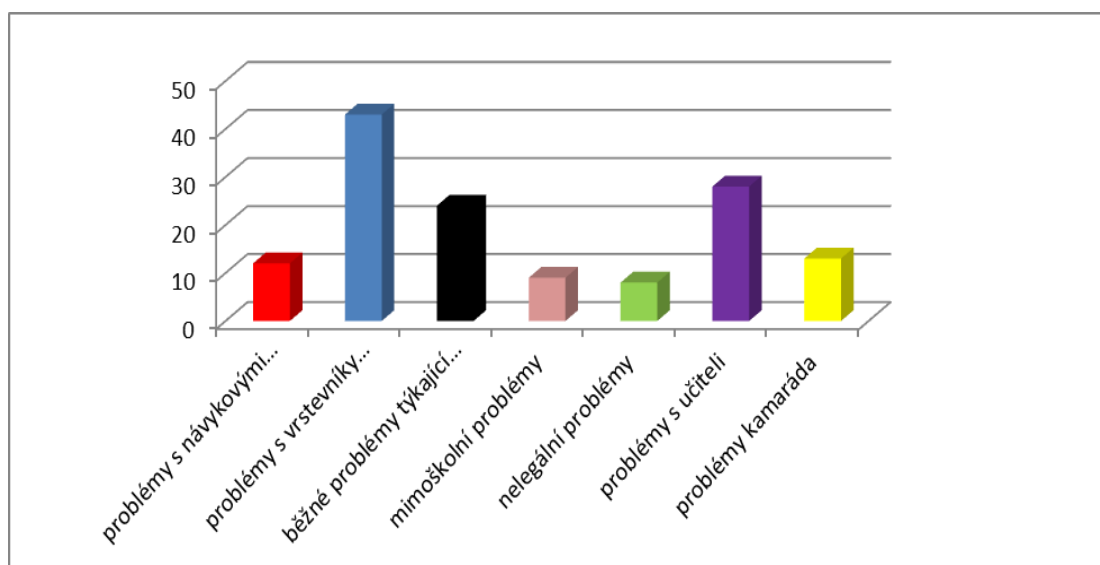

V této otázce jsou opravdu minimální rozdíly, takže nemůžeme říct, že by žáci na základních školách byli výrazně nespokojeni nebo naopak spokojeni se svým metodikem prevence na jejich škole.

4) S jakým problémem by ses/jste se ve vaší škole obrátil/a na školního metodika prevence?

K této výzkumné otázce bylo navrženo hned několik možností, které mohl respondent vyznačit. Ne ale zcela všichni na tuto otázku odpověděli, někteří k otázce připsali, že prozatím neví, s jakým problémem by se na metodika prevence obrátili. (Tabulka, viz příloha č. 3)

Z výsledků je patrná nejčtenější odpověď, že by se na metodika prevence obrátili s problémy, které se týkají jejich vrstevníků (šikana, potíže v kolektivu). Další významný podíl mají problémy s učiteli, které zvolilo celkem 28 dotázaných, hned za touto odpovědí jsou běžné problémy týkající se školy, pro které se rozhodlo 24 respondentů.

Poslední otázka byla otevřená, kde se mohli respondenti rozepsat. Otázka zněla „Jaké vlastnosti by měl být metodik prevence na základních školách“. Uvedeme zde pouze 5 nejčtenějších. Podle žáků základních škol, kteří se zúčastnili výzkumu, by měl být metodik prevence zejména kamarádský, férový a také upřímný.

10.6 Závěr výzkumné části

Hypotéza H1 Respondenti z města budou mít více zkušeností s kriminalitou.

10 (11 %) dotázaných z města odpovědělo, že s kriminalitou mají určité zkušenosti, na stejnou otázku kladně odpovědělo 20 (21 %) dotázaných z vesnice. Z výsledků tedy vyplívá, že více zkušeností mají žáci z naší vybrané školy na vesnici než ve městě. Hypotéza č. 1 se tedy **nepotvrzuje**.

Hypotéza H2 Většina respondentů ví o činnosti metodika prevence na své škole.

Z výsledků vyplívá, že 42 (84 %) dotázaných z vesnice a 33 (73 %) dotázaných z města, ví o činnosti metodika, hypotéza č. 2 se tedy **potvrzuje**.

Hypotéza H3 Respondenti často využívají služeb metodika prevence.

Výsledku ukazují, že služby metodika prevence na základních školách využívá jen malé procento respondentů. Služeb využilo Hypotéza č. 3 se tedy **nepotvrzuje**.

Hypotéza H4 Respondenti by se na metodika prevence obrátili zejména s problémy v rámci problémů s vrstevníky.

Při problémech s vrstevníky by se na metodika prevence obrátilo 43 respondentů, z výsledků tedy vyplívá, že tato odpověď byla nejvíce označována, což činí 31 % ze všech možností, které byly nabízeny. Hypotéza č. 4 se tedy **potvrdila**.

Závěry šetření nám naznačují, že zkušenosti s kriminalitou mají více respondenti ze základní školy na vesnici než ve městě. Naprostá většina, celých 84 % z vesnice a 73% respondentů v města, má ponětí o metodikovi prevence na své základní škole, což je určitě kladné, protože právě tento metodik prevence je proškolen pro řešení problémů sociálně patologických jevů, kam můžeme zařadit třeba kriminalitu, šikanu a nelegální jednání. V dotazování, které kriminality se děti dopouštějí nejčastěji, měl nejvíce odpovědí kriminální čin – výtržnictví, kde se k tomuto činu přihlásila většina respondentů, kteří již nějakou zkušenost s trestními činy měli. Další jsou činy násilné, které odpovídají 17 % ze všech uvedených trestných činu. Další otázky byly věnovány metodikovi prevence. Při stále větší dětské kriminalitě, problémech s vrstevníky jsou služby metodika prevence velice málo využívány, pouze 20 % respondentů z vesnice a 9 % respondentů z města navštívili metodika prevence se svými problémy. Mezi nejvíce označené problémy, se kterými by se na metodika prevence obrátili, byly problémy s vrstevníky (31 %) a také problémy s učiteli (20 %).

11. Závěr

Cílem bakalářské práce bylo seznámit se s kriminalitou dětí v České republice. Dále byla věnována na činnost metodika prevence na základních školách. První část, teoretická, byla věnována vymezení pojmů kriminality, dětem, mladistvým, prevenci kriminality a metodikovi prevence.

Další část práce, byla věnována statistikám kriminality dětí a mládeže a výzkumné činnosti, která byla prováděna formou dotazníků. Praktická statistická část byla zaměřena na srovnání kriminality v posledních 4 letech, věnovala se především spáchaným skutkům, které byly spáchány osobami od 1-17 let. **Z výsledků je patrný pokles těchto kriminálních činů, kromě posledního roku 2011, kde je patrné zvýšení u majetkové a ostatní kriminality. Děti ve věku od 1 do 17 let páchaly v těchto rocích nejvíce trestné činy majetkové, která v roce 2011 činila až 55 % z celkové sledované kriminality. Druhou nejvyšší je kriminalita ostatní. Nejméně zastoupená je kriminalita mravností a zbývající kriminální činy.** Empirická část bakalářské práce se věnovala kriminalitě na základních školách v okrese Olomouc, kde jedna byla škola na vesnici a druhá vybraná škola byla z města. Sice ze statistik vyplývá klesající tendence kriminality dětí, je stále se pořád tomuto tématu věnovat. V první části jsme se zaměřili na rozdíl zkušeností s kriminalitou mezi respondenty na základní škole na vesnici a ve městě. **Z tohoto výzkumu nám vyšlo, že celkem 20 dotázaných z 48 z vesnice mělo zkušenosti s kriminálními činy, za to pouze 10 ze 47 z města odpovědělo kladně. Respondenti, kteří odpověděli kladně, měli dále uvést, o jaký čin se jednalo, případně mohli označit více činů. Největší zastoupení v našem výzkumu měli činy ostatní – výtržnictví (20 %), více jak výtržnictví měla kolonka neuvedeno, která tvoří 23 %.** Sice ze statistik vyplývá klesající tendence kriminality dětí, je stále se pořád tomuto tématu věnovat. Proto byla na školách vytvořena pozice metodika prevence, který má v pracovní náplni **koordinaci tvorby a kontroly realizace preventivního programu školy, koordinuje a participuje** na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, dále **koordinuje přípravy a realizuje** aktivity zaměřené na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a na integraci žáků/cizinců. Žáci se na něj mohou obrátit v případě sociálně patologických jevů jako je šikana, nelegální jednání, problémy s učiteli a podobně. Ve výzkumné práci jsme se zaměřili, zda respondenti mají podvědomí o metodikovi prevence a zda jeho služeb využili. **Vědomosti o metodikovi prevence na svých školách respondenti**

mají celkem 84 % z vesnice a celých 73 % z města. Služeb ale využila jen malá část dotázaných. I když je podvědomí o metodikovi prevence u žáků celkem velké, myslím si, že by mělo být stoprocentní, aby děti věděli, že se mohou na něj v případě problémů se zákonem nebo s vrstevníky na něj obrátit. Na školách by měli své žáky více s metodikem prevence seznámit, aby k němu měli větší důvěru a nebáli se s problémem k němu přijít. Podle výzkumu by měl být dle respondentů metodik prevence zvláště férový, kamarádský a upřímný.

Použité zdroje

Literatura:

ČÍRTKOVÁ, Ludmila a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů: příručka pro pomáhající profese*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. 191 s. ISBN 978-80-247-2014-2.

KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 6., přeprac. a dopl. vyd. Praha: SPN, 1998. xxviii, 862 s. Odborné slovníky. ISBN 80-04-26710-6.

MARTANOVÁ, Veronika et al. *Učební texty ke specializačnímu studiu pro školní metodiky prevence*. Vyd. 1. Praha: Centrum adiktologie Psychiatrické kliniky 1. lékařské fakulty a VFN, Univerzita Karlova, 2007. 159 s. Učební texty. ISBN 978-80-254-0525-3.

SVATOŠ, Roman. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009, 118 s. ISBN 978-808-6708-812.

TYŠER, Jiří. *Školní metodik prevence: soubor materiálů*. Vyd. 1. Most: Hněvín, 2006. 103 s. ISBN 80-86654-17-6.

ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2002. 231 s. ISBN 80-86473-08-2.

ŽLUNKOVÁ, Jitka. *Co do školy nepatří*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, 51 s. ISBN 978-802-4424-989.

Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže ve školách a školských zařízeních, č.j.: 20 006/2007-51.

Velký sociologický slovník. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996, 747 s. ISBN 80718416411.

Internetové zdroje:

Dětská kriminalita. In: *Kriminalita, delikvence, vandalismus* [online]. 2012 [cit. 2012-02-28]. Dostupné z: <http://www.ostrovzl.cz/prevence/kriminalita-delikvence-vandalismus/>

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže ve školách a školských zařízeních, č.j.: 20 006/2007-51*. [online]. 18 [cit. 2011-12-28]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/socialni-programy/metodicky-pokyn-k-primarni-prevenci-socialne-patologicky-jevu-u-deti-a-mladeze-ve-skolach-a-skolskych-zarizenich-nabyva-ucinnosti-dnem-zverejneni-ve-vestniku-msmt-cr-sesit-11-2007>

Novela vyhlášky 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění vyhlášky č. 147/2011 Sb. [online]. [cit. 2012-02-20]. Dostupné z: <http://www.prevence-info.cz/legislativa/novela-vyhlasiky-732005-sb-o-vzdelavani-deti-zaku-studentu-se-specialnimi-vzdelavacimi-po>

Poradenské centrum: Metodické pokyny a legislativa [online]. 2012 [cit. 2012-03-18]. Dostupné z: <http://www.poradenskecentrum.cz/metodicke-pokyny-legislativa.php>

Prevence-info [online]. 2010-2012 [cit. 2012-03-18]. Dostupné z: <http://www.prevence-info.cz/>

Statistiky. In: *Statické přehledy kriminality* [online]. 2010 [cit. 2012-03-18]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/statisticke-prehledy-kriminality-491605.aspx>

Školní preventivní program pro předškolní a školská zařízení. [online]. 2001, 40 [cit. 2011-12-26]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/socialni-programy/skolni-preventivni-program-pro-ms-zs-skolska-zarizeni>

Právní předpisy

Metodický pokyn k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí a mládeže ve školách a školských zařízeních, č.j.: 20 006/2007-51, ve znění pozdějších předpisů

Novela vyhlášky 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, ve znění vyhlášky č. 147/2011 Sb., ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 412/2008 Sb., kterou se mění vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů

Seznam příloh

Příloha č. 1 **Tabulka – celková kriminalita dětí od 1 – 17 let v České republice 2008 - 2011**

Příloha č. 2 **Dotazník**

Příloha č. 3 **Tabulka – S jakým problémem byste se obrátili na metodika prevence**

Přílohy

Příloha č. 1 Tabulka – celková kriminalita dětí od 1 – 17 let v České republice
2008 - 2011

	násilné činy	mravnostní činy	majetkové činy	ostatní kriminální činy	zbývající majetkové činy	hospodářské činy
2008	1368	248	4936	1537	1748	212
2009	1368	274	4379	1537	1220	283
2010	1116	261	3627	1167	246	282
2011	1108	265	3750	1251	230	206

Dotazník k bakalářské práci

Prosím o vyplnění anonymního dotazníku k bakalářské práci. Pokud je více možností odpovědí k určité otázce, které se pro Vás hodí, zatrhněte je. Pokud nechcete odpovídat, otázku vynechejte. Děkuji

1. Váš věk:
2. Pohlaví
  - žena
  - muž
3. Chodíte na základní školu:
  - na vesnici
  - ve městě
4. Měli jste již problémy se zákonem(nezáleží zda se řešil i s Policií ČR)?
  - ano
  - ne
5. Pokud ano, o jaký trestní čin se jednalo?
  - násilný čin (rvačky, vyhrožování, vydírání)
  - mravnostní čin (šíření pornografie)
  - krádeže vloupáním
  - krádeže prosté (krádeže jízdních kol, apod.)
  - majetkové činy (poškození cizí věci, podvod)
  - ostatní kriminální činy
    - sprejství
    - požáry
    - výtržnictví
    - toxikomanie
6. Byly pro Vás pořádány ve škole besedy s Policií ČR nebo návštěva protidrogového centra v Olomouci?
  - ano
  - ne
7. Víte, že na škole pracuje metodik prevence, který pomáhá např. s problémy s návykovými látkami, problémy s vrstevníky, pomáhá s problémy s kriminalitou, problémy s rodinou nebo s učiteli.
  - ano
  - ne
8. Využili jste již služeb metodika prevence?
  - ano
  - ne
9. Jste spokojeni s výběrem metodika prevence na Vaší škole?
  - ano
  - ne

10. S jakým problémem by ses/jste se ve vaší škole obrátil/a na školního metodika prevence?

- problémy s návykovými látkami (drogy, alkohol)
- problémy s vrstevníky (šikana, potíže v kolektivu)
- problémy kamaráda
- běžné problémy týkající se školy – prospěch, kázeňské problémy
- mimoškolní problémy (problémy s rodinou, osobní problémy)
- problémy s učiteli
- nelegální jednání, problémy se zákonem

11. Pokud jste metodika prevence navštívili s jakým problémem?

- problémy s návykovými látkami (drogy, alkohol)
- problémy s vrstevníky (šikana, potíže v kolektivu)
- běžné problémy týkající se školy – prospěch, kázeňské problémy
- mimoškolní problémy
- problémy s učiteli

12. Nakonec poprosím o krátkou charakteristiku, jak by podle Vás měl vypadat metodik prevence (kamarádský, férový, apod.):

Příloha č. 3

Tabulka S jakým problémem byste se obrátili na metodika prevence

Problém	Počet respondentů
problémy s návykovými látkami	12
problémy s vrstevníky (šikana, potíže v kolektivu)	43
běžné problémy týkající se školy (prospěch, káz. problémy)	24
mimoškolní problémy	9
nelegální problémy	8
problémy s učiteli	28
problémy kamaráda	13

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Lucie Vodáková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	JUDr. Zdenka Nováková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2012

Název práce:	Prevence kriminality na základních školách spojené s činností metodika prevence
Název v angličtině:	Crime prevention in elementary schools in connection with activity of prevention methodologist
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá prevencí kriminality na základních školách spojené s metodikem prevence. Bakalářská práce je rozdělena na dvě části. První, teoretická část, vymezuje základní pojmy, zaměřuje se na kriminalitu, mladistvé a děti, na prevenci kriminality a blíže se zabývá činností metodika prevence. Druhá praktická část pojednává o provedeném šetření na dvou základních školách v okrese Olomouc v rámci prevence kriminality a zkušenosti respondentů s kriminalitou, dále popisuje následné výsledky. V poslední části jsou provedeny závěry a celkové zhodnocení.
Klíčová slova:	Kriminalita, trestný čin, prevence kriminality, děti a mládež, metodik prevence.
Anotace v angličtině:	The submitted thesis deals with crime prevention in elementary schools in connection with activity of prevention methodologist. The work is divided into two parts. The first, theoretical part, defines the basic concepts, focusing on crime, youth and children, to prevent crime and further deals with methods of prevention activities. The second part deals with an investigation at two elementary schools in the district of Olomouc in the prevention of crime and experience of respondents with a crime, then describes the subsequent results. In the last section conclusions are made and the overall evaluation.
Klíčová slova v angličtině:	Criminality, Offence, Crime prevention, Children and Youth, Prevention methodologist
Přílohy vázané v práci:	3 přílohy
Rozsah práce:	52 stran
Jazyk práce:	český jazyk

